Scientific Quarterly of Research on Addiction, Vol. 18, No. 73, P 205-240, Autumn 2024

Research Article

Reasons for the Prolongation in Proceedings in the Board for Investigating Administrative Violations of Employees and their Impact on the Secretariat Boards of the Anti-Narcotics Headquarters

Babak Darvishi[1], Saeid Mohammadi[2]

Received: 2019/09/29 Accepted: 2019/11/11

Abstract

Objective: Decision-making regarding the claims made, leading to a judicial or quasi-judicial process within a reasonable timeframe, while adhering to the principles of a fair trial, is a guarantee of justice. To ensure justice by making timely decisions on claims that lead to judicial or quasi-judicial proceedings, while adhering to the principles of a fair trial. **Method:** This research is descriptive and analytical. To gather data, this research employed library and documentary methods, as well as interviews, to gather information. By consulting various sources, legal principles, and regulations, an attempt was made to answer the question of what factors contribute to the prolongation of proceedings in administrative disciplinary cases handled by quasi-judicial bodies. In this context, and regarding the how and why of the issue, after a conceptual explanation, a legislative history of administrative disciplinary proceedings and the current structure overseeing these proceedings, factors such as weaknesses in the clarity of the specific elements of offenses in the law on administrative offenses, ambiguities in the intensification of penalties, ambiguity in applying discounts commensurate with the job position, the legal incompatibility of offenses and penalties, the law's inadequacy in the defendant's defense rights, difficulties in determining higher and lower authorities, difficulties in the jurisdiction and hierarchical supervision of higher and lower authorities, the lack of clarity in the scope of law enforcement in terms of place and time, ambiguity in the initiation of proceedings and urgency, the insufficiency of determining legal deadlines, ambiguity in the signing of documents, the insufficiency of the criteria for using experts, weaknesses in the regulations for notification and oversight, the necessity of providing limitations on the non-interference of influential individuals, etc., in delaying proceedings in the committees have been identified. In this research, through a case study, the performance of the secretariat of the anti-narcotics headquarters was examined by studying closed and ongoing cases in the administrative disciplinary committee of this authority and obtaining opinions from relevant stakeholders. **Results:** The findings showed that factors such as legislative defects, human resources, weaknesses in the use of expertise in the proceedings, etc. cause prolongation. **Conclusion:** Based on the research findings, measures such as the need for mandatory training for members, the development of suitable rules of procedure, the training of employees, and the use of lawyers and legal advisors can minimize prolongation.

Keywords: Procedure, Prolongation, Oversight, Administrative offenses, Primary committee, Appeals Committee, Anti-narcotics headquarters

1. Assistant Professor, Department of Law, Khatam University, Tehran, Iran. Email: b.darvish@khatam.ac.ir

2. M.A., Department of Law, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

فصلنامه علمی اعتیاد پژوهی، سال هجدهم، شماره هفتاد و سه، ص۲۴۰-۲۰۵، پاییز ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

علل اطاله‌ی دادرسی در هیأت‌رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان و تأثیر آن‌ها در هیات‌های دبیرخانه‌ی ستاد مبارزه با مواد مخدر

بابک درویشی[۱]، سعید محمدی[۲]

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۷/۰۷ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۸/۲۰

چکیده

هدف: تصمیم‌گیری در خصوص ادعاهای مطروحه منتهی به رسیدگی قضایی یا شبه‌قضایی در زمان معقول با رعایت اصول دادرسی منصفانه تضمین‌گر عدالت است. **روش:** تحقیق حاضر از نوع توصیفی و تحلیلی بود. برای گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای یا اسنادی و همچنین مصاحبه و از طریق مراجعه به منابع، اصول و قواعدحقوقی و غیره تلاش شده تا به این پرسش که چه عواملی در رسیدگی به‌تخلفات اداری-مراجع شبه‌قضایی- موجب اطاله دادرسی می‌شود. در این زمینه و چگونگی و چرایی موضوع در مجموعه‌ای پس از تبیین مفهومی، تاریخچه تقنینی رسیدگی به تخلفات اداری و ساختار جاری ناظر بر رسیدگی به تخلفات اداری، به اجمال عواملی از قبیل ضعف در شفافیت مصادیق تخلفات در قانون رسیدگی به تخلفات اداری، ابهام در تشدید تنبیهات، ایهام در اعمال تخفیفات متناسب با موقعیت شغلی، متناسب نبودن قانونی تخلفات و تنبیهات، نارسایی قانون در حقوق دفاعی متهم، اشکال در تعیین مراجع عالی و تالی، اشکال در مرجع حل اختلاف در صلاحیت و نظارت سلسله مراتبی مراجع عالی و تالی، شفاف نبودن قلمرو اجرای قانون در مکان و زمان، ابهام در شروع به رسیدگی و فوریت، ناکافی بودن تعیین مواعد قانونی، ابهام در امضای اوراق، ناکافی بودن ضوابط استفاده از کارشناس، ضعف در مقررات ابلاغ و نظارت بر آن، ضرورت پیش‌بینی محدودیت‌های ناظر بر عدم مداخله افراد ذی‌نفوذ و غیره در اطاله‌ی رسیدگی در هیئت‌ها احصاء شده است. در این پژوهش، بامطالعه موردی، عملکرد دبیرخانه‌ی ستاد مبارزه با مواد مخدر از طریق مطالعه پرونده‌های مختومه و مطروحه در هیأت تخلفات اداری این مرجع و کسب نظر از دست‌اندرکاران مربوط مورد بررسی قرار گرفت. **یافته‌ها:** یافته‌ها نشان داد عواملی از قبیل ایرادات تقنینی، نیروی انسانی، ضعف در استفاده از تخصص در رسیدگی و غیره موجب اطاله می‌گردد. **نتیجه‌گیری:** با توجه به یافته‌های پژوهش اقداماتی از قبیل ضرورت آموزش اجباری برای اعضاء، تدوین آیین‌دادرسی متناسب، آموزش کارمندان، استفاده از وکلاء و مشاوران حقوقی می‌تواند اطاله را به حداقل ممکن کاهش دهد.

کلیدواژه‌ها: دادرسی، اطاله، نظارت، تخلفات‌اداری، هیات بدوی، هیات تجدیدنظر، ستاد مبارزه با مواد مخدر

۱. استادیار، گروه حقوق، دانشگاه خاتم، تهران، ایران. پست الکترونیک: b.darvish@khatam.ac.ir

۲. کارشناس ارشد، گروه حقوق، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

مقدمه

«[از الزامات مربوط به دادرسی عادلانه] که در اسناد و معاهدات بین‌المللی حقوق بشری به آن اشاره شده است، لزوم رسیدگی در مهلتی معقول و متعارف است. از جمله در بند ۳ ماده ۱۴ میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی، بند یک ماده ۶ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر [حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی] و بند ۱ ماده ۸ کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر و همچنین در اساسنامه‌های دادگاه‌های کیفری بین المللی به این الزام اشاره شده است. اهمیت این امر به گونه‌ای است که در بیان حقوقی گفته می‌شود "تاخیر در اجرای عدالت به منزله انکار عدالت است"، این الزام نقش تعیین کننده‌ای در اجرای عدالت دارد؛ چرا که طولانی شدن محاکمه، مضراتی چون از بین رفتن دلایل و مستندات، نظیر فراموش کردن صحنه جرم از سوی شهود یا فوت‌شدن و مفقود شدن آن‌ها و از بین رفتن سایر ادله را در پی دارد» (صابر، ۱۳۹۴، ۲۰۶). «یکی از شروط بدیهی دادرسی عادلانه این است که حتی الامکان سریع باشد؛ به سخنی شایسته، تأخیر عدالت، انکار عدالت است. از طرفی برخورداری متهم از اصل برائت تنها در صورتی منطقی و مناسب است که تا حد امکان به سرعت، بی‌گناه یا مجرم بودنش احراز گردد. اجرای عدالت در مدت معقول از وجوه اساسی دادرسی کیفری و یکی از ضروری‌ترین شروط یک نظام قضایی موثر است که در جوامع، مورد وفاق عمومی است. سیستم قضایی باید بی‌گناه را بدون تاخیر حمایت کند، همان گونه که مجازات مجرمان را هم باید بدون تاخیر صادر کند» (ابراهیمی، ۱۳۹۳، ۱۸۲).

«بی شک گستردگی عرصهٔ اعمال حکومت و رفتار کارگزاران در پهنهٔ تشکیلات و سازمان‌های دولتی نه تنها کار نظارت را مشکل و ناممکن نمی‌کند، بلکه ضرورت و بایستگی آن را می‌افزاید. مشروعیت نهادها و دستگاه‌های حکومتی امری دائمی و اجتناب‌ناپذیر است و باید همواره با معیارهای خاص سنجیده و ارزیابی شود. همچنین فقدان مشروعیت نهاد یا دستگاه حکومتی به معنای بطلان و نامشروع بودن اعمال آن است که مسئولیت مدنی و شاید هم جزایی به دنبال دارد» (عمیدزنجانی و موسی‌زاده، ۱۳۸۹، ۲۹-۳۰). «قوهٔمجریه در بُعد اداری، همهٔ مراکز عمومی را در اختیار دارد و از راه نظام

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

اداری، بر همهٔ مستخدمان دولت فرمان می‌راند و حقوق و آزادی‌های آنها را تحت قدرت و نفوذ خود دارد. امنیت مستخدمان دولت در گرو پایبندی دولت نسبت به قانون و عدالت است. حتی قوهٔ قضاییه و نظارت قضایی نیز نمی‌تواند امنیت کارکنان دولت را تضمین کند؛ زیرا مقرراتی که دولت به لحاظ انتظامی در مورد مستخدمان دولت اعمال می‌کند، خارج از جرایم عمومی و از حوزهٔ نظارت قضایی قوهٔ قضاییه بیرون است. تخلفات اداری بر اساس مقررات انتظامی که در اصل به منظور جلوگیری از تجاوز کارمند به حقوق دولت و حقوق عمومی وضع شده، خود بهترین وسیله برای اعمال نفوذ دولت نسبت به حقوق کارمندان است. اقتدار اداری دولت، همواره این امکان را فراهم می‌آورد که توسط کارکنان دوائر دولتی و مراکز عمومی نسبت به حقوق عمومی و آزادی‌های فردی اجحاف و تجاوز صورت بگیرد» (عمیدزنجانی و موسی‌زاده، ۱۳۸۹، ۲۶۷–۲۶۶).

موضوع «نظارت» جهت جلوگیری از سوء استفاده از قدرت و فساد و همچنین ممانعت از انحراف و تخطی از قوانین، احکام، یا دستورات توسط نهادها و مجریان امور وجه اشتراک هر حکومت فارغ از شکل آن است. می‌توان گفت، که از انواع نظارت‌ها مهم‌ترین آن «نظارت اداری یا سلسله مراتبی، نظارت مسئول مستقیم و غیرمستقیم کارمند، نظارت از طریق ایجاد واحدهای خاص اداری در درون اداره و نظارت نهاد آمبودزمان» است. واضح است که انتظار مردم از نهادهای دولتی، ارائه‌ی خدمات مناسب، قانونی و مطلوب توسط متولیان ادارات و همچنین رعایت انضباط توسط آن‌ها و ... می‌باشد. این ویژگی‌ها و انتظارات چه در مراجعه مردم به متولیان امور، تعامل سلسله مراتبی و چه در تعامل کارمندان با یکدیگر می‌تواند موجب بروز اختلاف، طرح اعتراض و شکایت از طرف ارباب رجوع یا روسا یا دیگر کارکنان شود که رسیدگی به موقع و معقول به آن‌ها تضمین‌گر سلامت و اعتماد به سیستم است. بدیهی است نظارت نیز به خودی خود کارکردی ندارد؛ مگر آنکه همراه با ضمانت اجرایی که همان اِعمال تنبیهات لازم، متناسب و به موقع است. قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷، به عنوان یکی از مهم‌ترین قوانین در ضمانت اجرایی برای «نظارت» به خصوص «نظارت سلسله

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

مراتبی» محسوب می‌شود که به موجب آن هیئت‌های تخلفات اداری برای رسیدگی به تخلفات کارمندان به عنوان یک نهاد شبه قضایی شکل گرفته است.

در اهمیت موضوع رسیدگی به موقع به پرونده‌های مرتبط با تخلفات اداری کارمندان دولت می‌توان گفت، کارمند وظیفه ارائه‌ی خدمات عمومی را بر عهده دارد و لازمه ارائه‌ی خدمات مطلوب نیز مستلزم امنیت و آرامش روانی فردی و اعتماد متقابل از جانب مسئول مستقیم و وی است و به طور قطع طرح تخلف بر علیه کارمند موارد مزبور را خدشه‌دار می‌نماید؛ پس برای روشن شدن واقعیت رسیدگی در زمان معقول به ویژه در مواردی که طرف شکایت مراجعه‌کنندگان به ادارات باشند و رفع اطاله در آن، حائز اهمیت است؛ چرا که از موجبات تضمین حقوق و آزادی‌های فردی و همچنین تضمین سلامت اداری و اعتماد عمومی به حاکمیت است و هر گونه خدشه به امنیت روانی کارمندان نیز شرایط بروز عوامل مخاطره‌آمیز را برای آسیب‌پذیری فردی و محیطی از جمله مصرف مواد مخدر و... فراهم می‌نماید.

با توجه به تجربه‌ی شخصی نگارنده در مواجهه با کارکنان مدعی طرح شکایات واهی بر علیه خود و یا شهروندان مدعی، عدم برخورد با متخلفان و یا حتی کارمندان قانون‌مدار معترض به سیستم در اهمال برخورد با کارمندان متخلف و یا استفاده از قدرت توسط مدیران بر علیه کارمند قانون‌مدار و... باعث شد، علل بروز این معضل به طور تخصصی در هیأت رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان- بدوی و تجدیدنظر با تأکید بر دبیرخانه‌ی ستاد مبارزه با مواد مخدر، مورد بررسی قرارگرفته تا شاید با ارائه‌ی راهکارهای مناسب و در خور به نوعی اندک به توسعه دانش و اصلاح وضعیت از طریق پاسخ به سئوال‌های زیر کمک شود:

۱. چه عواملی می‌تواند در رسیدگی به‌تخلفات اداری-مراجع شبه‌قضایی موجب اطاله‌ی دادرسی شوند؟

۲. اطاله در هیئت رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان -بدوی و تجدید نظر، به دلیل اشکال در قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷ می‌باشد و یا عوامل دیگری دارد؟

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

۳. علل احصایی در دبیرخانه‌ی ستاد مبارزه با مواد مخدر، چگونه است؟

طی بررسی به عمل آمده به طور خاص در زمینه‌ی موضوع سابقه‌ی تحقیقی مبتنی بر تبیین مفهومی، منابع، اصول و قواعدحقوقی، دکترین و... به معنای واقعی مشاهده نشد. البته در قسمت «نقد و نظر، نامه و خبر، حال و اثر» مجله‌ی قضایی و حقوقی دادگستری شماره‌ی ۴۲ بهار۱۳۸۲ صص ۲۲۳ الی۲۳۳ به تالیف هیأت رسیدگی به تخلفات اداری کارکنان بنیاد مستضعفان و جانبازان با کوشش سیدجلیل پاکدل مطالبی ملاحظه شد که در این متن فقط با اشاره به برخی از مواد قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷ و آیین‌نامه‌ی اجرایی آن به برخی علل اطاله اشاره شده است و همچنین مقاله‌ای از بهاره جلیل‌زاده ارائه شده در سومین کنفرانس ملی هزاره سوم و علوم انسانی، هرمزگان، دانشگاه پیام نور هرمزگان، ۱۳۹۶ که این مقاله نیز علاوه بر اشاره به کلیاتی مبهم، در موضوع برداشتی عینی از متن مذکور می‌باشد. آقای سید فتاح ابراهیمی در کتاب خود «اصول دادرسی عادلانه در رسیدگی به تخلفات اداری» نشر شهردانش، چاپ اول، تهران،۱۳۹۳ و همچنین در زمینه‌ی «دادگاه‌های اختصاصی در پرتو اصول و آیین‌های دادرسی منصفانه (حقوق ایران و مطالعه تطبیقی)» آقایان مهدی هداوند و مسلم آقایی‌طوق در کتاب خودشان تهران، نشرخرسندی،چاپ اول، ۱۳۸۹ به موضوعات و اصول مربوطه پرداخته‌اند و می‌توان گفت به طور گذرا و بسیار کلی در صفحات این آثار به برخی موضوعات مرتبط با علل اطاله در هیأت تخلفات اداری اشاره شده است. در هیچ یک از منابع مزبور به طور مشخص با تعیین جامعه نمونه عوامل مورد بررسی و مداقه قرار نگرفته است.

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

در این تحقیق هدف کاربردی و از نوع توصیفی و تحلیلی از طریق روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای یا اسنادی و همچنین مصاحبه و مراجعه به منابع، اصول و قواعدحقوقی و... در صدد پاسخ به پرسش‌های مورد نظر بوده و سپس با مطالعه موردی، عملکرد دبیرخانه‌ی ستاد مبارزه با مواد مخدر در پرونده‌های مختومه و مطروحه هیأت

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

تخلفات اداری این مرجع و کسب نظر از دست‌اندرکاران مربوط، تأثیر علل در آنان بررسی شده است.

یافته‌ها

در نگاه اول، به نظر می‌رسد عواملی نظیر فقدان آیین‌دادرسی، ناکارآمدی سیستمی، نبود نیروی کافی، نداشتن اطلاعات حقوقی کافی، کمبود نظارت بر هیأت‌ها از جمله عوامل اطاله‌ی رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان بدوی و تجدید نظر باشند. همچنین اطاله‌ی رسیدگی به معنای طولانی شدن بیش از حد معمول مراحل رسیدگی است و عواملی چون ناکارآمدی قوانین، مشکلات ساختاری، عدم آگاهی کارمندان از شیوه‌ی رسیدگی و... می‌تواند از عوامل طولانی شدن دادرسی باشند. در باب بررسی علل اطاله‌ی دادرسی در هیأت رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان و چگونگی و چرایی به بیش از (۱۳۰) عنوان کتاب و مقاله، (۸۰) عنوان قانون، مقرره و دیگر منابع مراجعه صورت پذیرفته است، که در مجموعه‌ای پس از تبیین مفهومی، تاریخچه تقنینی رسیدگی به تخلفات اداری و ساختار جاری ناظر بر رسیدگی به تخلفات اداری، به اجمال عواملی از قبیل ضعف در شفافیت مصادیق تخلفات در قانون رسیدگی به تخلفات اداری، ابهام در تشدید تنبیهات، ایهام در اعمال تخفیفات متناسب با موقعیت شغلی، متناسب نبودن قانونی تخلفات و تنبیهات، نارسایی قانون در حقوق دفاعی متهم، اشکال در تعیین مراجع عالی و تالی، اشکال در مرجع حل اختلاف در صلاحیت و نظارت سلسله مراتبی مراجع عالی و تالی، شفاف نبودن قلمرو اجرای قانون در مکان و زمان، ابهام در شروع به رسیدگی و فوریت، ناکافی بودن تعیین مواعد قانونی، ابهام در امضای اوراق، ناکافی بودن ضوابط استفاده از کارشناس، ضعف در مقررات ابلاغ و نظارت بر آن، ضرورت پیش‌بینی محدودیت‌های ناظر بر عدم مداخله افراد ذی‌نفوذ، اشکال بر موازین اعمال مستقیم تنبیه توسط مدیران، لزوم تبیین دقیق تشریفات تحقیق، علنی نبودن رسیدگی، تداخل کار هیأت با دیگر مراجع، سیستم اجرای آراء، شرایط تخصصی اعضاء هیأت، عدم آشنایی کارمندان با تخلفات اداری و نحوه‌ی رسیدگی به آن‌ها، نیروی انسانی و تخصص‌گرایی، حق آموزش و ارتقای سطح علمی،

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

بهره‌مندی از سیستم‌های پیشرفته جهت تسریع در امور و... در اطاله‌ی رسیدگی در هیئت‌ها احصاء شده است.

در این مقاله پس از تبیین جایگاه ستاد مبارزه با مواد مخدر و دبیرخانه‌ی آن، به تأثیر عوامل موثر در اطاله‌ی دادرسی در هیئت رسیدگی به تخلفات اداری کارکنان ستاد مبارزه با مواد مخدر با رجوع به نظرات دست‌اندرکاران و اسناد و مدارک قابل دسترس می‌پردازد. ستاد مبارزه با مواد مخدر به ریاست رئیس جمهور و عضویت مقامات کشوری، لشگری و قضایی به موجب ماده‌ی (۳۳) با اصلاحات بعدی آن از قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۶۷/۸/۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام به منظور پیشگیری از اعتیاد و مبارزه با قاچاق مواد مخدر و روان‌گردان از هر قبیل، اعم از تولید، توزیع، خرید، فروش و استعمال آنها و دیگر موارد مندرج در قانون و تمرکز کلیه عملیات اجرایی و قضایی و برنامه‌های پیشگیری و آموزش عمومی و تبلیغ علیه مواد مخدر و روان‌گردان در این ستاد، تشکیل شده است. ماده‌ی (۳۴) قانون مزبور نیز مقرر داشته بود که ستاد موظف است آیین‌نامه‌های اجرایی، مالی، استخدامی و تشکیلات و شرح وظایف ستاد و واحدهای خود را حداکثر ظرف دو ماه از تاریخ ابلاغ به تصویب ستاد برساند و شروع به اجرای قانون نماید.

در اولین جلسه ستاد در ۱۳۶۷/۹/۱۵ مقرر شده است «دبیرخانه‌ای در ستاد تشکیل و کارهای کارشناسی را به عهده گرفته و طرح‌ها را پس از بررسی جهت اتخاذ تصمیم به ستاد ارائه دهد. در ضمن دستور جلسه را تعیین کرده و تصمیمات ستاد را پیگیری نماید». متعاقب این مصوبه در جلسات بعدی شرح وظایف خود و واحدهای دبیرخانه را تصویب نموده است. از جمله «دبیرخانه ستاد واحد سازمانی است که طبق قوانین و مقررات به منظور بررسی، نظارت، پیگیری، بازرسی، ارزیابی، کارشناسی طرح‌ها و برنامه‌های امر مبارزه با مواد مخدر و ارائه پیشنهادات لازم در کلیه امور از جمله امور مطالعاتی و تحقیقاتی، فرهنگی، تبلیغاتی، آموزشی، بین‌المللی و ... تأسیس گردیده است. دبیرخانه ستاد به عنوان موسسه دولتی مستقل تحت نظر رئیس‌جمهور شناخته شده و از شمول قانون استخدام کشوری خارج و شمول قوانین بر آن مستلزم ذکر نام است. کارکنان دبیرخانه ستاد به عنوان مستخدم رسمی دولت شناخته می‌شوند. رئیس جمهور مستقلا فردی را به

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

عنوان دبیر کل ستاد مبارزه با موادمخدر برای مدت ۵ سال انتخاب و منصوب می‌نماید، انتصاب مجدد نیز بلامانع است. ریاست بر کلیه امور واحدهای تابعه دبیرخانه ستاد (از وظایف دبیرکل ستاد) نود و یکمین جلسه، ۷۹/۲/۲۰ در قالب تصویب ساختار تشکیلاتی- »؛ « دبیرخانه ستاد باید فرابخشی باشد تا بتواند با دستگاه‌های مختلف به صورت مساوی رابطه برقرار نماید، نظارت بر اجرای مصوبات و ایجاد هماهنگی و بررسی طرح‌های واصله قبل از طرح در جلسه ستاد و سایر وظایف قانونی مربوطه را عهده‌دار بوده و دبیرکل ستاد از سوی رئیس جمهور - رئیس ستاد مستقلا تعیین و با حکم ایشان منصوب خواهد شد و دبیرخانه ستاد به طور مستقل زیر نظر رئیس جمهور می‌باشد. - یکصدو دومین جلسه، ۸۰/۹/۲۷-» (امور تدوین وتنقیح و انتشار قوانین و مقررات، ۱۳۹۸، ۱۲۲- ۱۱۹):

الف) عوامل مؤثر در امور ماهوی:

۱. چالش در تشکیل هیأت – استنباط مختلف از قانون: با رجوع به سوابق، اولین ضوابط مرتبط با امور اداری و استخدامی کارکنان ستاد تحت عنوان «آیین‌نامه اداری ستاد مبارزه با مواد مخدر» در تاریخ ۱۳۷۰/۰۵/۱۲ به تصویب دبیر وقت ستاد رسیده و از تاریخ ۱۳۷۰/۰۶/۰۱ به مورد اجرا در آمد. سابقه‌ای از تصویب آیین‌نامه‌ی مزبور در اجرای ماده‌ی (۳۴) فوق‌الاشاره در مصوبات ستاد مشاهده نشد. در این آیین‌نامه آمده بود: «ماده۲- کارکنان: منظور از کارکنان کلیه افرادی هستند که تحت عناوین کارکنان رسمی و یا قراردادی به موجب حکم یا قرارداد به خدمت ستاد پذیرفته می‌شوند» و در تعریف کارکنان رسمی در ماده‌ی (۳): «کارکنانی هستند که طبق مقررات برای مدت نامحدود به موجب حکم استخدامی برای تصدی یکی از مشاغل سازمانی به خدمت پذیرفته می‌شوند» و در ماده‌ی (۴) در تعریف کارکنان قراردادی: «کارکنانی هستند که به موجب قرارداد برای مدت معین و کار معین، دستمزد یعنی بر حسب قرارداد به خدمت ستاد در می‌آیند»؛ در ماده‌ی (۵) نیز مشمولین آیین‌نامه شامل «کلیه کارکنان از لحاظ مقررات استخدامی تابع این آیین‌نامه و سایر قوانین مربوطه که بر اساس قوانین جاری جمهوری اسلامی و مصوبات ستاد تدوین گردیده و یا می‌گردد، می‌باشند» تعیین شده بود.

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

با توجه به موضـوع پژوهش حاضـر در ماده‌ی (۴۸) آیین‌نامه‌ی یاد شـده برای اعمال مقررات انضباطی و رسیدگی به تخلفات «کمیسیون رسیدگی به تخلفات» مرکب از: ۱- دو نفر به نمایندگی از دبیرستاد، ۲- مسئول دفتر هماهنگی پیگیری و بازرسی امور قضائی، ۳- مدیر امور اداری و مالی پیش‌بینی و در همین ماده تقصـیرات و جرایم در سـه درجه طبقه‌بندی و برای هر درجه تنبیهات مربوط تعیین شده بود. فارغ از کاستی‌های تقصیرات مندرج در این آیین‌نامه، در زمینه‌ی ارتشـاء، اختلاس، و دیگر تخلفات محتمل در امور اداری و مالی و...؛ در زمینه‌ی ترتیبات طرح شـکایت، تعقیب، تحقیق، چگونگی تشـکیل جلسات کمیسیون، چگونگی رسیدگی، علنی بودن یا نبودن رسیدگی، دفاع، صدور رأی و ابلاغ، تجدیدنظر و به طور کل ترتیبات و آیین رسـیدگی هیچ حکم مصـرحی مشـاهده نمی‌شـود و فقط در ماده‌ی (۴۹) آمده بود: «هر گونه تشـویق و تنبیه در مورد مدیران با پیشـنهاد یک رده بالاتر و تائید مدیریت اداری و مالی و تصـویب مقام محترم دبیرخانه می‌باشـد». طی بررسـی به عمل آمده به دلیل فقدان هرگونه اطلاعات، هیچ سـابقه‌ای در زمینه‌ی تشکیل جلسات کمیسیون مزبور وترتیبات و آراء صادره موضوع این آیین‌نامه به دسـت نیامد. البته درسـال ۱۳۷۴ باحکم دبیرکل محترم وقت سـتاد، هیئت بدوی تخلفات اداری مطابق قانون رسیدگی به تخلفات اداری، تشکیل شده است. در هر حال ستاد مبارزه با مواد مخدر، در پنجاه و ششمین جلسه خود در ۷۶/۴/۹ ضوابط جدید از لحاظ مقررات استخدامی و پرداخت، مشمول مقررات استخدامی و نظام پرداخت را تصویب می‌نماید. قابل ذکر است که متعاقب تصویب قانون نظام هماهنگ پرداخت و همچنین قانون مدیریت خدمات کشوری بنابر نظرات اداره کل قوانین مجلس شورای اسلامی و همچنین معاونت حقوقی ریاسـت جمهوری، کارکنان سـتاد مبارزه با مواد مخدر (دبیرخانه) از ضـوابط و مقررات مصوب ستاد مذکور، تبعیت می‌نمایند. ضوابط مزبور شامل (۴۶) ماده و (۷) تبصره و یک آیین‌نامه‌ی (دسـتورالعمل) اجرایی مشـتمل بر (۱۵) ماده و (۳) تبصـره و (۹) بند می‌باشد.

با تصویب این مصوبه به نظر اولین مصوبه‌ی ستاد، در زمینه‌ی امور استخدامی موضوع ماده‌ی (۳۴) قانون مبارزه با مواد مخدر به شـرح گذشـته از دسـتور کار گذشـته و با این

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

مصوبه عملاً آیین‌نامه‌ی اداری ۱۳۷۰/۰۵/۱۲ مصوب دبیر ستاد از دستور خارج می‌گردد. در مفاد این ضوابط و مقررات، از الفاظ «مستخدم»، «کارکنان» و «پرسنل» استفاده شده ولی تعریف مشخصی از آن‌ها به عمل نیامده و فقط در ماده‌ی (۱) «خدمت رسمی: عبارت است از اشتغال در یکی از پست‌های مصوب سازمان طبق مقررات مربوطه و به موجب حکم مرجع صلاحیت‌دار آن»؛ در ماده‌ی (۲) «خدمت پیمانی: عبارت است از اشتغال به خدمت در سازمان به طور موقت و برای مدت مشخص با تصدی یا بدون تصدی پست سازمانی» و در ماده‌ی (۳) «خدمت قراردادی: عبارت است از استفاده از خدمات افراد در چهارچوب مفاد قرارداد منعقده برای کار مشخص و مدت معین» تعریف و در ماده‌ی (۱۷) بدون اشاره و یا تعیین مصادیق «تخلفات اداری» آمده است: «به تخلفات اداری کارکنان سازمان بر اساس قانون تخلفات اداری و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوطه رسیدگی خواهد شد» که به نظر مقصود قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷ است.

دبیرخانه ستاد مبارزه با مواد مخدر تا تاریخ ۱۳۸۴/۱۱/۴ رأساً بر اساس ضوابط مورد عمل، اقدام به تشکیل هیات بدوی و تجدیدنظر طبق قانون تخلفات اداری کارمندان دولت داشته است. در تاریخ ۱۳۸۴/۱۱/۰۴ مدیرکل امور اداری و پشتیبانی دبیرخانه‌ی ستاد در اقدامی مبهم، ایشان مامور به خدمت از آموزش و پرورش خراسان رضوی در دبیرخانه‌ی ستاد بوده و این نامه بعد از کمتر از سه ماه از شروع به کار (۱۳۸۴/۸/۱۵) در محل ماموریت، اقدام و شاید دلیل آن عدم اشراف و اطلاع از ضوابط و مقررات مورد عمل در دبیرخانه‌ی ستاد بوده باشد. -مکاتبه‌ای با مدیرکل حقوقی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و دبیر هیات عالی نظارت بر تخلفات اداری متضمن این که «با عنایت به اینکه دبیرخانه ستاد مبارزه با مواد مخدر مستقل از نهاد ریاست جمهوری می‌باشد اعلام فرمائید صدور احکام اعضای هیأت‌های مربوطه توسط چه مرجعی باید صورت گیرد؟» می‌نماید. در پاسخ دبیر هیات عالی نظارت اشعار داشته است: «از آنجا که ستاد مبارزه با مواد مخدر به موجب قانون مقدم بر تاریخ تصویب قانون رسیدگی به تخلفات اداری تاسیس و ایجاد گردیده است و مقنن در قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۷۲/۹/۷ مجلس شورای اسلامی و آئین‌نامه اجرایی آن، تشکیل هیات‌های بدوی و تجدیدنظر مستقل در آن ستاد را که

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

اعضـاء آن منصـوب از سـوی رییس آن باشـند، پیش‌بینی و قید ننموده اسـت؛ لذا تحقق موضوع مستلزم اضافه‌شدن متن اصلاحی به مقررات یادشده از طریق هیات وزیران می‌باشد ولکن به نظر این دفتر آن سـازمان می‌تواند با هماهنگی مسـئول هماهنگی هیات‌های رسیدگی به تخلفات اداری نهاد ریاست جمهوری، افرادی را به عنوان اعضاء هیات بدوی پیشـنهاد و با صـدور حکم انتصـاب از سـوی بالاترین مقام اجرائی نهاد ریاست جمهوری، هیات متشـکله در آن سـتاد مسـتقر و به تخلفات اداری کارکنان سـتاد رسـیدگی و وظایف محوله را انجام دهد». این نظریه به‌شـرح آنچه درآتی در خصـوص نظریه‌ی هیات عالی نظارت اشـاره خواهد شـد، با اشـکال مواجه اسـت. دبیرخانه‌ی سـتاد نسـبت به‌این نظریه واکنشی نشان نداده و متعاقب این نظریه تا سال ۱۳۹۳ اقدام می‌نماید. با این وصف در عمل فقط هیات بدوی در دبیرخانه‌ی سـتاد مسـتقر وهیات تجدیدنظر صـالح، هیات تجدیدنظر نهاد ریاست جمهوری بوده است.

وزیر کشـور که مسـئولیت دبیرکلی سـتاد را هم‌زمان بر عهده داشـته در تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۱ اقدام به معرفی نفرات مورد نظر خود برای عضـویت در هیئت بدوی تخلفات اداری ستاد به معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور می‌نماید؛ سرپرست دبیرخانه‌ی هیئت عالی نظارت در پاسخ به این درخواست اشعار می‌دارد: «بر اساس ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی قانون رسـیدگی به تخلفات اداری، انتصـاب هر یک از اعضـای اصـلی و علی‌البدل هیات‌های بدوی و تجدیدنظر با امضای شخص وزیر یا بالاترین مقام دستگاه‌های موضوع تبصره یک ماده (۲) این آیین‌نامه صورت می‌گیرد. با توجه به مراتب فوق، نظر به اینکه سـتاد به لحاظ مقررات امر رسـیدگی به تخلفات اداری در مجموعه نهاد ریاسـت جمهوری قرار دارد، لذا مقتضی است احکام انتصاب اعضای هیات‌های مربوطه با امضای ریاست محترم نهاد مزبور صادر شود» که این نظر و رویکرد به شرح آتی با اشکال مواجه اسـت. پیرو نظریه‌ی مزبور، دبیرخانه‌ی سـتاد در مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۳ اقدام به معرفی نفرات مورد نظر برای هیئت بدوی به نهاد ریاسـت جمهوری نموده و به دلیل عدم اقدام در تاریخ ۱۳۹۳/۰۲/۱۸ پیشـنهاد می‌نماید: «۱- با توجه به روال سابق و همچنین نظریه دبیرخانه هیئت عالی نظارت به شماره احکام موصوف از سوی سرپرست محترم نهاد ریاست جمهوری

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

صادر و ابلاغ شوند؛ ۲- با عنایت به ساختار و ردیف بودجه مستقل این ستاد، احکام اعضاء از سوی وزیر محترم کشور و دبیرکل ستاد صادر و ابلاغ شوند» و در تعقیب موضوع در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۱۰ دبیرخانه‌ی ستاد با تذکر این‌که « ... قریب به ۲۰ مرتبه مبنی بر صدور احکام اعضاء هیئت مذکور از سوی ریاست محترم نهاد و یا سایر مراجع ذیصلاح،...» درخواست تسریع در اقدام می‌نماید.

مشاور وقت نهاد ریاست جمهوری، در مورخ ۱۳۹۳/۰۴/۱۵ با اشاره به سوابق خطاب به معاون پشتیبانی و تحول اداری ریاست جمهوری اعلام داشته است: «... الف) ستاد مبارزه با مواد مخدر دارای ردیف بودجه و ساختار اداری مستقل می‌باشد و کارمندان آن ستاد نیز کارمند نهاد ریاست جمهوری محسوب نمی‌گردند؛ ب) به موجب ماده ۲ قانون رسیدگی به تخلفات اداری، احکام اعضای هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر با حکم وزیر یا بالاترین مقام سازمان دولتی مربوط و... صادر می‌گردد؛ لذا اقدام وزیر محترم کشور در خصوص صدور احکام اعضاء هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری ستاد مبارزه با مواد مخدر کاملاً منطبق با قانون رسیدگی به تخلفات اداری بوده و بایستی دبیرخانه هیئت عالی نظارت براساس احکام صادره از سوی وزیر محترم کشور اقدام لازم را به عمل می‌آورد...» متعاقب این نظریه دبیرکل ستاد مجدداً از سال ۱۳۹۳ اقدام به تعیین اعضای هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر می‌نماید.

بر اساس سوابق در مورخ ۱۳۹۵/۰۴/۲۰؛ ریاست امور اخلاق اداری، صیانت از حقوق مردم و دبیرخانه هیات عالی نظارت خطاب به نماینده محترم وزیر و مسئول هماهنگی هیات‌های رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان وزارت کشور اعلام می‌نماید: «۱- ... وظیفه هماهنگی و نظارت بر هیات بدوی آن ستاد، توسط دفتر هماهنگی وزارت کشور انجام پذیرد؛ ۲- تشکیل و فعالیت هیات تجدیدنظر در ستاد مبارزه با مواد مخدر فاقد محمل قانونی بوده لذا مقتضی است، موارد تجدیدنظرخواهی از آرای صادره قابل پژوهش هیات بدوی ستاد مذکور، در هیات تجدیدنظر وزارت کشور مورد رسیدگی قرار گیرد». در راستای این موضوع در تاریخ ۱۳۹۵/۸/۵؛ دفتر هماهنگی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری وزارت کشور از دبیرخانه ستاد، درخواست ارسال اطلاعات مورد نظر را

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

جهت نظارت می‌نماید. نظریه‌ی ریاست امور اخلاق اداری، صیانت از حقوق مردم و دبیرخانه هیات عالی نظارت با استناد به جایگاه قانونی مورد اعتراض دبیرخانه‌ی ستاد واقع که با طرح موضوع در جلسه ۸۲۸ مورخ ۱۳۹۶/۰۷/۲۶ هیات عالی نظارت مقرر می‌شود: «هیات بدوی رسیدگی به تخلفات اداری ستاد مبارزه با مواد مخدر زیر نظر نهاد ریاست جمهوری فعالیت نماید و هیات تجدیدنظر صالح در این زمینه هیات تجدیدنظر نهاد ریاست جمهوری می‌باشد» که به نظر این نظریه از جهات زیر قابل تأمل است:

۱. مواد (۳۳) و (۳۴) پیش گفته از قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام و اختیارات خاص ستاد مبارزه با مواد مخدر؛

۲. مصوبات ستاد مبارزه با مواد مخدر شامل پنجاه و ششمین جلسه مورخ ۷۶/۴/۹؛ تصریح بر رسیدگی به تخلفات اداری کارکنان ستاد به موجب قانون رسیدگی به تخلفات اداری و همچنین نود و یکمین جلسه خود مورخ ۷۹/۲/۲۰ در زمینه‌ی شخصیت حقوقی آن و...

۳. جایگاه و اعتبار مصوبات ستاد که ناشی از قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام در اجرای بند (۸) اصل (۱۱۰) قانون اساسی است. رجوع شود به نظرات تفسیری ۴۵۷۵ مورخ ۱۳۷۲/۰۳/۰۳ و ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۰۷/۲۴ شورای نگهبان در این زمینه (امور تدوین وتنقیح و انتشار قوانین و مقررات، ۱۳۹۳، ۱۴۰) و نظرات اداره کل قوانین مجلس شورای اسلامی و معاونت حقوقی ریاست جمهوری. در ضمن طبق اصل یکصد و بیست و ششم قانون اساسی «رئیس جمهور مسؤولیت امور برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی کشور را مستقیماً بر عهده دارد ...» و همچنین مطابق اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی علی‌الاصول قانون‌گذار می‌تواند اجازه‌ی تصویب اساسنامه‌ی سازمان‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را به خود دولت بدهد. به عبارتی دیگر با عنایت به ماده‌ی (۳۴) پیش‌گفته از قانون مبارزه با مواد مخدر و تصویب این قانون در اجرای بند (۸) اصل (۱۱۰) قانون اساسی؛ هیأت عالی نظارت در نظریه‌ی خود ملاحظه‌های لازم حقوقی را معمول نداشته است.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

۴. در ماده‌ی (۱۸) قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۰۹/۰۷ صراحتاً مؤسسات دولتی که شمول قانون برآن‌ها مستلزم ذکر نام است؛ مشمول قانون شناخته و در ماده‌ی (۱) نیز تشکیل هیأت‌ها اعم از بدوی و تجدیدنظر را اعلام داشته است. گرچه در تبصره‌ی (۱) ماده‌ی (۲) آیین‌نامه‌ی اجرای قانون رسیدگی به تخلفات اداری آمده است: «سازمان‌های مستقل دولتی موضوع این آیین‌نامه و... به شرح زیر هستند....» ولی بیان این موضوع به معنی نادیده گرفتن صلاحیت‌های خاص مراجع دیگر در تعمیم مقررات انضباطی خود به قانون تخلفات اداری و آیین‌نامه‌ی اجرایی آن نیست؛ اثبات شیء نفی ماعدا نمی‌کند.

به هرکیفیت؛ از ۱۳۹۷/۰۴/۱۱ هیات بدوی ستاد، زیر نظر نهاد ریاست جمهوری فعالیت و دبیرکل ستاد مبارزه با مواد مخدر، نفرات مورد نظر خود را به نهاد مزبور معرفی و از آن طریق احکام اعضاء صادر می‌شود و هیأت تجدیدنظر صالح در زمینه رسیدگی به آراء هیأت بدوی مزبور؛ هیأت تجدید نظر نهاد ریاست جمهوری است؛ به عبارتی دیگر، انتصاب اعضای هیأت بدوی از مسئولیت مستقیم دبیرکل ستاد به عنوان عالی‌ترین مقام سازمانی تشکیلات دبیرخانه ستاد خارج و دبیرخانه‌ی ستاد فاقد هیأت تجدیدنظر است.

یکی از مشکلات فقدان سوابق گذشته به دلیل نبود متولی اداری مشخص برای بایگانی و طبقه‌بندی اسناد مرتبط با تخلفات اداری در دبیرخانه ستاد در گذشته می‌باشد. با توجه به سوابق در دست چگونگی ترکیب هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر دبیرخانه‌ی ستاد مبارزه با مواد مخدر از سال ۱۳۷۴ در جداول شماره‌ی (۱) و (۲) بوده است:

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

جدول ۱: اعضای اصلی و علی البدل هیات بدوی در سنوات مختلف

ردیف	تاریخ	تعداد اعضای اصلی			تعداد اعضای علی‌البدل		
		رسمی	قراردادی	مامور	رسمی	قراردادی	مامور
۱	۷۴/۵/۲	۱	۳ ۱	۱	–	– –	–
۲	۸۳/۴/۷	۱	۳ –	۲	–	– –	–
۳	۸۴/۴/۲۰	۱	۳ –	۲	۱	۱ –	–
۴	۸۵/۳/۱۸	۱	۳ –	۲	۱	۱ –	–
۵	۸۶/۵/۲۹	۳	۳ –	–	–	۱ –	۱
۶	۸۹/۱۰/۲۰	۳	۳ –	–	–	۲ ۱	۱
۷	۹۳/۴/۲۳	۱	۳ ۱	۱	۲	۲ –	–
۸	۹۶/۵/۷	۱	۳ –	۲	۲	۲ –	–
۹	۹۷/۴/۱۱	۳	۳ –	۱	۲	۲ –	–

ردیف	تاریخ	تعداد اعضای اصلی			تعداد اعضای علی البدل		
		رسمی	قراردادی	مامور	رسمی	قراردادی	مامور
۱	۷۴/۱۲/۶	۱	۱ –	–	–	– –	–
۲	۸۲/۰۶/۵	۱	۱ –	–	–	– –	–
۳	۸۳/۲/۲۸	۱	۱ –	–	–	– –	–
۴	۹۵/۱۰/۲۹	–	۱ –	۱	–	– –	–
۵	۹۶/۸/۱۴	–	۱ –	۱	–	– –	–

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

جدول ۲: اعضای اصلی و علی البدل هیات تجدید نظر

ردیف	تاریخ	تعداد اعضای‌اصلی			تعداد اعضای علی البدل		
		رسمی	قراردادی	مامور	رسمی	قراردادی	مامور
۱	۸۳/۴/۷	۱	۳ ۱	۱	–	۱ ۱	–
۲	۸۴/۴/۲۰	۱	۳ ۱	۱	۱	۱ –	–
۳	۸۵/۵/۱۸	۱	۳ –	۲	۱	۱ –	–
۴	۸۶/۵/۲۹	۱	۳ –	۲	۱	۱ –	–
۵	۹۶/۱۲/۶	۱	۳ ۱	۱	–	– –	–
ردیف	تاریخ	تعداد اعضای‌اصلی			تعداد اعضای علی البدل		
		رسمی	قراردادی	مامور	رسمی	قراردادی	مامور
۱	۸۷/۷/۲۵	–	– –	–	–	۱ –	۱

۲. رعایت قانون در انتصاب اعضاء (ضرورت آشنایی با قوانین و مقررات): تبصره‌ی (۲) ماده‌ی (۶) قانون رسیدگی به تخلفات اداری مقرر می‌دارد: «در هر هیأت یک نفر آشنا به مسایل حقوقی عضویت داشته باشد و حداقل دو نفر از اعضاء اصلی هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر باید از بین کارکنان همان سازمان یا وزارت‌خانه که حداقل پنج سال سابقه کار دولتی دارند، به این سمت منصوب شوند». «هیأت عالی نظارت در سیصد و شصت و هفتمین جلسه به تاریخ ۱۳۸۱/۷/۳ عضویت بیش از یک نفر از اعضای اصلی هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر از بین کارکنان مأمور به خدمت به سازمان یا وزارت‌خانه محل عضویت را مغایر با قسمت اخیر تبصره‌ی (۲) ماده‌ی (۶) قانون رسیدگی به تخلفات اداری تشخیص داده است. این نظر در جلسات سیصدو نود وچهارمین مورخ ۱۳۸۲/۳/۷ و پانصد و سی و نهمین مورخ ۱۳۸۵/۸/۱ هیأت مذکور، نیز مورد تأکید قرار گرفته است. همچنین دبیرخانه‌ی هیأت عالی نظارت طی نامه‌ی شماره‌ی ۱۶۰۴/۱۹۶۲۹۸ مورخ ۱۳۸۴/۱۱/۱۱ به

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

عنوان سازمان تربیت بدنی، اشعار داشته است: افراد مأمور، به عنوان کارمند سازمان [محل مأموریت] تلقی نمی‌شوند، هر چند بدون حفظ پست مأمور شده و در محل مأموریت به پست‌های سازمانی منصوب شوند» (محمدی، ۱۳۹۱، ص۷). با این وصف عدم توجه به این مهم در دبیرخانه‌ی ستاد طی سنوات مختلف در جداول شماره‌ی (۱) و (۲) محرز و وجاهت قانونی جلسات مورد اشکال است.

۳. وضعیت نیروی انسانی هیأت و چالش‌های نادیده گرفتن نیروی مستقل: در هیات‌های متشکله مطابق قانون تعداد اعضاء رعایت شده است ولی تمامی موارد اعضا از بین مدیران حوزه‌های مختلف دبیرخانه‌ی ستاد تعیین و در هیچ مورد عضو دارای پست سازمانی مستقل نبوده است. چالش‌های نادیده گرفتن نیروی مستقل موارد زیر بیان و ارزیابی شده است:

۱- عدم استقلال در صدور رای با توجه به وابستگی سیستمی؛

۲- تداخل وظایف مختلف در مدت زمان رسیدگی به پرونده‌ها.

برای مثال در پرونده‌ای (کلاسه ۳۴) در سال ۱۳۹۶ رای اولیه‌ی تبرئه برای متهم پرونده صادر می‌گردد، هیات بالاجبار پرونده‌ای دیگر تشکیل و در آن پرونده رای محکومیت صادر می‌نماید. در پرونده دیگری که در سال ۱۳۹۷ تشکیل شده (کلاسه ۴۱) اعضای هیات، آرای نامتناسبی را نسبت به نوع تخلفات صادر می‌نمایند. همچنین نبود نیروی انسانی اداری منجر به قابل دسترس نبودن اطلاعات مرتبط (به جداول شماره‌ی (۵) و(۷) رجوع شود) است؛ به خصوص سنوات ماقبل سال ۱۳۹۳ و کامل نبودن مدارک از حیث بایگانی و تعقیب چگونگی اجرای آراء.

٤. برداشت‌های متفاوت از قانون و اختلاف نظر بین اعضاء هیأت: در یک مورد در سال ۱۳۹۷ و در پرونده‌ای (کلاسه ۴۱) که تخلف چهار نفر از پرسنل یک واحد مورد اتهام قرار گرفته‌اند، در ابتدا یکی از متهمین به دلیل عدم وجود سابقه و اتهام مشخص، از پرونده کنار گذاشته می‌شود و سه متهم دیگر تخلف‌شان مورد بررسی قرار می‌گیرد و با توجه به نظرات متفاوت اعضاء و عدم وجود مستندات در برخی موارد، مدت زمان چند ماهه‌ای برای صدور رأی طول کشیده است.

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

۵. وضعیت تخصصی اعضای هیئت (تحصیلات، سابقه عضویت در هیئت، تسلط بر امور حقوقی و ....): از بدو تشکیل هیات بدوی سال ۱۳۷۴ در ستاد مدارک تحصیلی اعضاء لیسانس و بالاتر بوده است و از ابتدا یک نفر از اعضاء آشنا به امور حقوقی بوده و در سه هیات آخر دو تا سه نفر از اعضای اصلی دارای مدرک تحصیلی حقوق بوده‌اند.

٦. ضرورت آموزش تخصصی اعضاء در زمینه‌ی موضوعی: تاکنون آموزش تخصصی جامع برای اعضای هیئت گذاشته نشده است. در سال ۱۳۹۷ که مقرر شده تا آرای صادره، ابتدا به نماینده‌ی تعیین شده بر اساس ماده‌ی (۳۴) آیین‌نامه‌ی اجرایی قانون رسیدگی به تخلفات اداری، مستقر در نهاد ریاست جمهوری ارسال گردد که برخی از آرا به دلیل اشکالات شکلی به هیات عودت که موجب صرف زمان شده و اطاله در اقدامات صورت می‌پذیرفت؛ لذا یک جلسه آموزشی حدود دو ساعته برای اعضاء برگزار شد که از آن به بعد آرا بدون کوچک‌ترین مشکل ارسال و با صرف زمان کمتر عودت می‌گردد.

۷. تأثیر آموزش تخصصی کارکنان مرتبط با هیئت در زمینه‌ی ابلاغ اوراق، اجراء آراء و... : تاکنون آموزش تخصصی حضوری برای کارکنان مرتبط با هیئت در زمینه‌ی ابلاغ اوراق، اجراء آراء و... گذاشته نشده است. تنها یک آزمون از طریق واحد تحقیقات و آموزش دبیرخانه ستاد به روش «بخوان و امتحان بده» جهت کلیه کارمندان وجود داشته است؛ چون منبع این آزمون قانون تخلفات اداری کارکنان بوده و این قانون در این زمینه کاستی‌هایی دارد، به ترتیبات ابلاغ و اجراء و اثرات آن‌ها کمتر پرداخته شده است. همانطور که در قبل بیان شد؛ در سال ۱۳۹۷ که مقرر شده تا آرای صادره ابتدا به نماینده موضوع ماده‌ی (۳۴) آیین‌نامه‌ی اجرایی قانون رسیدگی به تخلفات اداری، در نهاد ریاست جمهوری ارسال گردد که ضرورت آموزش را به وضوح نمایان می‌نماید.

۸. ضرورت آموزش کارمندان ستاد در زمینه‌ی آشنایی با تخلفات اداری و نحوه‌ی رسیدگی : همانگونه که در قبل اشاره شد، تاکنون در زمینه‌ی آشنایی کارکنان با تخلفات اداری و نحوه‌ی رسیدگی، تنها یک آزمون از طریق دفتر تحقیقات و آموزش دبیرخانه‌ی ستاد برگزار شده است و به دلیل ارزیابی نشدن دوره، اظهار نظر متقن در زمینه‌ی تأثیر قبل و بعد از آن میسر نیست ولی طبق اظهارنظر دست‌اندرکاران مربوط،

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

تداوم آموزش به خصـوص به طور حضـوری و البته جامع ضـروری و حداقل در ارائه‌ی درخواست‌های متقن و مستند برای رسیدگی موثر است (رجوع شود به آمار آراء برائت صادره مندرج در جدول ۶).

۹. تأثیر نظارت بر عملکرد: نظارت بر عملکرد هیأت از دو جنبه موثر بوده اسـت؛ الف) همانگونه که در بندهای (۹-ب) و(۱۰-ب) این متن اشاره خواهد شد؛ در صورت ارسال آرا به واحد یا اشـخاص دیگر مانند نماینده‌ی ماده‌ی (۳۴) آیین‌نامه‌ی اجرایی قانون رسیدگی به تخلفات اداری باعث تأخیر و اطاله می‌گردد؛ هرچند در این صورت اشکالات شکلی و ماهوی مورد بررسی و در صورت اشکال به هیات عودت و اصلاح می‌گردد. ب) در صورتی که از واحد یا اشخاص دیگر عملکرد هیات مورد نظارت قرار گیرد مسئولین بالادسـتی هیات‌ها در ادارات، ارگان‌ها و سـازمان‌ها بیش از پیش در رعایت قوانین و مقررات اهتمام به خرج خواهند داد.

نکته قابل توجه اینکه در باب نظارت در قانون رسـیدگی به تخلفات اداری در ماده‌ی (۲۲) صرفاً هیأت عالی نظارت در نظر گرفته شده و در خصوص تعیین نماینده‌ی موضوع ماده‌ی (۳۴) آیین‌نامه‌ی اجرایی مجوز قانونی‌ای مشاهده نمی‌شود. شاید با این توجیه که در ماده‌ی (۲۷) قانون به طور کل وضع آیین‌نامه‌ی اجرایی قانون به هیئت وزیران واگذار شده به تشخیص این هیئت تعیین نماینده‌ی ماده‌ی (۳۴) قانون بلااشکال است. به هرکیفیت نقش این نماینده نمی‌تواند و نباید متعرض وظایف قانونی هیأت عالی نظارت شود و علاوه اینکه چنانچه ابلاغ آراء و یا مداخلات نماینده به کیفیتی صورت پذیرد که دخالت در رسیدگی به خصوص ماهوی تلقی شود، موجب تعرض به استقلال هیأت شده و ناصواب می‌باشد. به نظر اقدام مورد عمل در دبیرخانه‌ی سـتاد ناشـی از بند (ج) ماده‌ی (۳۴) یاد شـده در مقام بررسـی آرای صـادر شـده و راهنمایی هیأت‌ها در موارد لزوم اسـت. قید در «موارد لزوم» حکایت از این دارد که این موارد نباید به رویه‌ی مستمر بی‌انجامد.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

ب) عوامل مؤثر شکلی

۱. علنی‌نبودن رسیدگی: تاکنون جلسه علنی برگزار نشده است و هیات نیز به دلایل مختلف برای علنی نمودن جلسات اقدامی را انجام نداده است.

۲. اجرای آرای هیأت: تا قبل از سال ۱۳۹۷ آرای صادره پس از صدور تحویل اداره امور کارکنان (کارگزینی) شده و ابلاغ می‌شد ولی از تاریخ ۹۷/۴/۱۱ که آرای صادره ابتدا به نهاد ریاست جمهوری ارسال و پس از بررسی نماینده‌ی ماده‌ی (۳۴) آیین‌نامه‌ی اجرایی جهت ابلاغ به امور کارکنان (کارگزینی) ارسال می‌گردد، حداقل حدود چهار ماه به زمان ابلاغ افزوده شده است (رجوع شود به جداول ۵ و ۷).

۳. ارتباط با دیگر مراجع واحدهای داخلی و خارجی (استعلامات): برای نمونه در یک پرونده (کلاسه ۳۵) که در آن چند متهم به هیات معرفی گردیده‌اند، عدم وجود اسناد و یا ادله‌ی کافی از طرفی و عدم پاسخ‌گویی شاکی پرونده به استعلام، موجب عدم امکان رسیدگی و در نهایت بعد از نه ماه که شش ماه آن برای انتظار پاسخ استعلامات بوده است، منجر به صدور حکم تبرئه کلیه متهمین پرونده گردیده است. در پرونده‌ی دیگر (کلاسه ۴۸) موضوع در ۹۵/۱۰/۲۰ به هیات اعلام و هیات بلافاصله نسبت به بررسی پرونده اقدام نموده و پس از مشخص شدن صحت تخلف از سوی هیات، در اولین جلسه رسیدگی مورخ ۹۵/۱۲/۳ حکم اخراج نامبرده صادر می‌گردد. در تاریخ ۹۵/۱۲/۱۷ نامه‌ای از سازمان بازرسی کل کشور مبنی بر جرم بودن مورد مذکور و تحت رسیدگی قرار گرفتن پرونده در آن مرجع، به هیات ارسال و لذا جریان پرونده از باب اخذ مبلغ مذکور و عودت آن، در هیات مسکوت می‌شود و هیأت منتظر نتیجه‌ی رسیدگی مرجع مذکور می‌ماند!!! تا در صورت اثبات بی‌گناهی و تبرئه از سوی مرجع قضایی، تصمیم جدیدی اتخاذ نماید. در نهایت در تاریخ ۹۷/۱۲/۱۵ یعنی پس از حدود دو سال رأی صادره به هیات متضمن مجرمیت وی ارسال می‌شود.

٤. بهره‌مندی هیأت از سیستم نوین (رایانه و...): تا قبل از سال ۱۳۹۳ به دلیل عدم وجود سیستم رایانه و بایگانی در این هیات، هیچگونه پرونده‌ای وجود نداشته و کلیه پرونده‌ها از سال ۱۳۹۳ به بعد تنظیم و در سیستم رایانه ثبت گردیده است؛ لذا هیات

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

سابقه‌ای از سال‌های گذشته در دست ندارد. وجود سیستم جامع برای ثبت آرای صادره و یا پرونده‌ها از نظر نوع تخلف، نحوه‌ی رسیدگی، نوع رای صادره و نحوه‌ی ابلاغ و... در جریان پرونده‌های دیگر کاربردی است که این سیستم در هیات راه‌اندازی نشده است.

۵. اهتمام بر استفاده متهم از نماینده یا وکیل برای دفاع: هر چند در ماده‌ی (۲۵) آئین‌نامه‌ی اجرایی قانون رسیدگی به تخلفات اداری آمده است: «درخواست تجدید نظر نسبت به آرای هیات‌های بدوی باید به وسیله محکوم علیه یا نماینده قانونی وی ظرف .....» یعنی از نماینده قانونی‌ذکری به میان آمده، ولی در هیچ کدام از جلسات این هیات به متهمین چنین چیزی یادآوری نشده و به آنها راهنمایی نشده که می‌توانند از وکیل یا از نماینده قانونی که مطلع به قانون باشد، استفاده نمایند.

٦. رعلیت اصل تناظر بین متهم و شاکی در رعلیت زمان برای جمع‌آوری و یا ارائه‌ی ادله: هرچند به متهمین مهلت ده روزه آن هم پس از مشاهده ابلاغیه داده می‌شود، ولی شاکی پرونده برای ارائه‌ی اسناد و ادله‌ی جدید زمان مشخصی را برای خود قائل نبوده و در برخی از موارد یک الی دو ماه نیز ارسال طول می‌کشد، تا جایی که پیگیری‌های اول و دوم و سوم به نامه‌ی اولیه زده می‌شود.

۷. عمده عوامل اطاله در رسیدگی به پرونده‌های مطروحه: برخی از پرونده‌ها ماهیتاً زمان طولانی‌تری را جهت بررسی و اقدام به خود اختصاص می‌دهند؛ مهمترین علل مانند ۱- پرونده‌های که نیاز به اعزام گروه تحقیق جهت بررسی دارد و ۲- عدم ارسال به موقع اسناد و مدارک بوده است. از تعداد (۴۳) فقره پرونده، تعداد (۱۱) مورد (۲۵/۵درصد) به گروه تحقیق ارجاع شده است. یک مورد گروه تحقیق اقدام به گزارش ننموده و در نهایت هیأت رأی خود را صادر نموده است؛ از (۱۰) فقره پرونده مورد اقدام، متوسط زمان برای هر مورد بیش از یک ماه وقت (در حدود سی و سه و نیم روز) برای تهیه و ارائه‌ی گزارش صرف شده است.

۸. تعداد پرونده‌های مطروحه در ده سال گذشته به طور سنواتی و مختومه همان سال: از نیمه‌ی دوم سال ۱۳۸۷ تا آذر ماه ۱۳۹۲ تعداد (۲۹) فقره پرونده در هیأت‌های متشکله حسب مورد طرح شده است. با توجه به در دسترسی نبودن اطلاعات دقیق از این

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

پرونده‌ها در کلیات تعداد (۲۷) پرونده مختومه و تعداد (۲) پرونده در دست اقدام و تعداد (۱۸) رای صادر و (۹) فقره نیز به علت عدم صلاحیت به مراجع صالح یا به دلیل قطع همکاری با ستاد متوقف شده است. در ادامه مبنای توصیف و تحلیل وضعیت بر اساس آمارهای در دست از ۱۳۹۳/۸/۲۷ تا اول شهریور ماه ۱۳۹۸ استوار خواهد بود.

با ملاحظه‌ی جداول ۳ و ۴، تعداد کل پرونده‌ها در شش سال (از سال ۱۳۹۳) جمعاً (۴۸) مورد (نفر متهم) بوده و تعداد کل آرای صادره (۴۲) مورد و تعداد کل پرونده‌های مختومه ۴۳ مورد که یک مورد منتهی به صلح و تعداد ۵ فقره پرونده مفتوح مانده است. به صورت میانگین در سال، حدود (۷) پرونده به هیات ارجاع که حدود (۶) پرونده در همان سال مختومه گردیده است.

جدول ۳: طرح سنواتی پرونده‌های هیات

ردیف	سال / عنوان	پرونده های وارده	پرونده های مختومه	پرونده های مفتوح	جمع کل مانده
۱	۱۳۹۳	۹	۵	۴	۴
۲	۱۳۹۴	۹	۵	۴	۸
۳	۱۳۹۵	۱۰	۷	۳	۱۱
۴	۱۳۹۶	۷	۵	۲	۱۳
۵	۱۳۹۷	۱۲	۸	۴	۱۷
۶	۱۳۹۸	۱	۱۳	۰	۵
۷	جمع کل	۴۸	۴۳		

جدول ٤: جمع‌بندی کلی عملکرد

ردیف	عنوان	فقره	درصد	ملاحظه
۱	تعداد کل پرونده‌ها	۴۸*	۱۰۰	تعداد پنج پرونده به هیات ارجاع گردیده که –
۲	تعداد کل آرای صادره شش ساله	۴۲	۸۷/۵	تاکنون مفتوح می‌باشد: تاریخ طرح: چهار مورد
۳	تعداد پرونده‌های مختومه	۴۳	۸۷/۵	۱۳۹۶/۲/۲۳ (۷۳۳ روز) و یک مورد
۴	تعداد پرونده‌های مفتوح	۵	۱۰/۴	۱۳۹۷/۱۱/۰۸ (۲۰۶روز)؛ برای محاسبه تا ۱۳۹۸/۰۶/۰۱ در نظر گرفته شده است.

*یک مورد به صلح انجامیده است.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

۹. میانگین مدت زمان

جدول ۵: جمع‌بندی روند زمانی پرونده‌های هیات تخلفات

مدت زمان به روز	از ورود تا جلسه رسیدگی	از رسیدگی تا صدور رای	از صدور رای تا ارسال به نماینده ماده‌ی(۳۴)	زمان... تا ابلاغ: بازگشت از نماینده مرحله اول	زمان... تا ابلاغ: ارسال مجدد به نماینده	زمان... تا ابلاغ: بازگشت از نماینده مرحله دوم	زمان... تا ابلاغ: بازگشت از نماینده تا ابلاغ	زمان... تا ابلاغ: صدور رای بدون ارجاعات به نماینده	زمان... تا ابلاغ: از صدور رای	از ورود تا ابلاغ
تا ۳۰	۸	۳۹	۸	۴	۱۰	۱۰	۱۴	۲۸	۲۸	۱
۳۱ تا ۶۰	۶	۴	۷	۰	۰	۰	۰	۰	۴	۶
۶۱ تا ۹۰	۷	۰	۰	۱۰	۰	۰	۰	۱	۱	۷
۹۱ تا ۱۲۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳	۳
۱۲۱ تا ۱۵۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴
۱۵۱ تا ۱۸۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷	۲
۱۸۱ تا ۲۱۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵
۲۱۱ تا ۲۴۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱
۲۴۱ تا ۲۷۰	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷۱ تا ۳۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱
۳۰۱ تا ۳۳۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۳۰ تا ۳۶۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۶۱ و بیشتر	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲

با ملاحظه‌ی جدول ۵ و خروج پنج فقره مفتوح و یک فقره از توقف ابلاغ رأی با لحاظ (۴۳) مورد نفر پرونده منتهی به رسیدگی و (۴۲) مورد منتهی به ابلاغ و (۱۵) مورد ارجاعی به نماینده‌ی موضوع ماده‌ی(۳۴) آیین‌نامه‌ی اجرایی قانون رسیدگی به تخلفات اداری از سال ۱۳۹۷، در باب صرف زمان برای هر مرحله نتایج زیر حاصل می‌شود:

۱-با احتساب مجموع زمان صرف شده برای پرونده‌ها (۶۳۸۷) روز نسبت به تعداد پرونده‌ها (۴۳) مورد؛ میانگین مدت زمان از ورود تا جلسه رسیدگی بیش از (۱۴۸) روز یعنی حدود پنج ماه بوده است.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

۲-از زمان برگزاری جلسه رسیدگی در مجموع (۴۶۸) روز صرف زمان تا صدور رأی بوده که به نسبت (۴۳) پرونده؛ میانگین مدت زمان حدود (۱۱) روز می‌باشد.

۳-با احتساب مجموع (۱۵) مورد پرونده ارسالی به نماینده‌ی موضوع ماده‌ی (۳۴) در مجموع مدت زمان مصروف از تاریخ رای تا ارسال (۴۰۳) روز که به طور میانگین حدود (۲۷) روز برای هر مورد بوده و با احتساب چهارده مورد پرونده‌ی بازگشتی از نماینده‌ی مزبور، در مجموع تا بازگشت (۹۳۵) روز صرف وقت شده که به طور میانگین حدود (۶۷) روز؛ بیش از دو ماه می‌باشد. یک مورد پرونده علی‌رغم گذشت بیش از (۲۷۷) روز از ارجاع هنوز از نماینده‌ی موضوع ماده‌ی (۳۴) بازگشت داده نشده است.

۴-از تعداد چهارده مورد نفر پرونده تعداد ده مورد پرونده مورد بازبینی مجدد توسط نماینده‌ی موضوع ماده‌ی (۳۴)؛ به طور میانگین برای هر پرونده (۷) روز زمان جهت ارسال مجدد و (۱۳) روز برای بازگشت از نماینده‌ی مزبور وقت صرف شده است. در مجموع برای ارسال و بازگشت پرونده به نماینده‌ی مزبور حدود چهار ماه زمان صرف شده است.

۵-در مورد چهارده فقره نفر پرونده که منتهی به نظریه‌ی نماینده‌ی موضوع ماده‌ی (۳۴) از زمان وصول نظریه تا ابلاغ رأی به طور میانگین حدود (۹) روز زمان صرف شده است. این مدت برای تعداد بیست و نه نفر پرونده دیگر که به روئیت نماینده‌ی مزبور نرسیده برابر با حدود یازده روز است. در مجموع در چهل و سه مورد ابلاغ رأی، به طور میانگین از صدور رأی تا ابلاغ حدود (۴۶) روز زمان به طول انجامیده است. این موضوع باتوجه به ماده‌ی (۴) قانون رسیدگی به تخلفات اداری که زمان صدور رأی تا ابلاغ نباید از (۳۰) روز تجاوز نماید؛ قابل تأمل جدی است. همانگونه که در قبل اشاره شد موکول شدن ابلاغ آراء به نظریه‌ی نماینده‌ی ماده‌ی (۳۴) وجه قانونی به نظر ندارد و چنانچه بخواهیم با اغماض این اقدام را توجیه حداقل حقوقی بنماییم حداقل باید چنین اقداماتی در دایره‌ی (۳۰) روز مقرر قانون از تاریخ صدور رأی سازماندهی شود، تا از تاریخ رأی تا ابلاغ بیش از این مدت به طول نیاجامد.

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

۶-در مجموع تعداد چهل و دو مورد رأی صادره و ابلاغی میانگین مدت ورود تا ابلاغ رأی برای هر پرونده، در حدود (۲۰۳) روز برابر با حدود هفت ماه بوده است. از (۴۳) مورد نفر پرونده تحت رسیدگی یک مورد علی‌رغم صدور رأی به دلیل عودت نشدن از سوی نماینده‌ی موضوع ماده‌ی (۳۴)، ابلاغ رأی صورت نپذیرفته است. پرونده مورد تجدیدنظرخواهی یک بار محاسبه شده است که از تاریخ رأی بدوی تا صدور رای تجدیدنظر پس در محاسبه تعداد (۴۲) مورد ملاک عمل بوده است.

تاکید می‌شود؛ چنانچه در زمان‌های مزبور موارد مفتوحی و بلااقدام به واسطه عدم وصول نظریه‌ی نماینده‌ی موضوع ماده‌ی (۳۴) افزوده شود، این مواعد افزایش خواهند یافت.

جدول ٦: نتیجه رسیدگی هیأت تخلفات از سال ۱۳۹۳ لغایت خردادماه ۱۳۹۸

نتیجه	تعداد	درصد
برائت	۱۷	۳۹/۵۳
بند الف ماده ۹ (اخطار کتبی بدون درج در پرونده)	۱۰	۲۳/۲۵
بند ب ماده ۹ (توبیخ کتبی با درج در پرونده)	۸	۱۸/۶۰
بند ج ماده ۹ (کسر حقوق و فوق‌العاده شغل یا عناوین مشابه حداکثر تا یک سوم از یک ماه تا یک سال)	۲	۴/۶۵
بند د ماده ۹ (انفصال موقت از یک ماه تا یک سال)	۳	۶/۹۷
بند ی ماده ۹ (اخراج از دستگاه)	۱	۲/۳۲
بند ز ماده ۹ (تنزل یک یا دو گروه یا تعویق در اعطای یک یا دو گروه به مدت یک یا دو سال)	۲	۴/۶۵
جمع کل	۴۳	

* در چهل و سه پرونده (نفر متهم) چهار مورد؛ (۹/۳) درصد، منتهی به مجازات‌های قابل تجدیدنظرخواهی موضوع ماده (۱۰) قانون رسیدگی به تخلفات اداری شده که البته یک مورد تجدیدنظرخواهی از هیأت تجدیدنظر و متعاقب آن دیوان عدالت اداری به عمل آمده است. یکی از دلایل آن می‌تواند به مشکلات مرتبط با عدم تشکیل هیئت تجدیدنظر در دبیرخانه‌ی ستاد برگردد. در این صورت قابل بررسی است که این موضوع منتج به مسامحه در برخورد (تعیین مجازات‌های خفیف قطعی) با تخلفات نشده است؟

یک پرونده منتج به صلح شده است!!!

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

حدود (۴۰) درصد نتایج، حکایت از برائت دارد؛ به عبارتی به دلیل طرح شکایت بدون توجه به مستندات و یا مدارک کافی و... بوده که مؤید ضرورت دو موضوع است اول نقش متخصصین (وکلا و مشاور حقوقی) و یا دوم آشنایی شاکی با قوانین و مقررات دارد که با در نظر گرفتن میانگین مدت حدود هفت ماه برای هر پرونده نفر متهم اهمیت این ضرورت‌ها بیشتر قابل توجه است.

** باتوجه به تبصره‌ی (۴) ماده‌ی (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری، که مقرر می‌دارد در مورد هر پرونده صرفاً یکی از مجازات‌های موضوع این قانون را اعمال خواهند نمود، در یک مورد دو تنبیه مورد حکم قرار گرفته است.

۱. دسترسی اشخاص برای طرح شکایت

با توجه به سوابق موجود مشخص می‌شود، متاسفانه اطلاع‌رسانی در این زمینه صورت نگرفته است و به همین جهت اشخاص جهت رسیدن به حقوق خود در بسیاری از موارد دچار مشکلات فراوانی بوده تا حدی که از شکایت خود منصرف می‌شوند. باتوجه به حوزه‌ی فعالیت دبیرخانه ستاد در مرکز، استان‌ها (دبیرخانه‌ی شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر استان) و همچنین امکان توسعه‌ی تشکیلات تا سطح شهرستان‌ها (دبیرخانه‌ی شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر شهرستان) در وضعیت فعلی که امکان تشکیل فقط هیأت بدوی در مرکز است؛ مناسب برای اقدام به هنگام جهت طرح شکایت ندارد، تاکنون تنها یک مورد از طرف کارمندان (کرمانشاه) در سال ۱۳۹۵ به هیات از استان اعلام گردیده که با میانجی‌گری همکاران و گذشت شاکی، پرونده مختومه (صلح) شده است؛ این موضوع نشان از عدم بروز تخلف ندارد بلکه در دسترس نبودن مرجع رسیدگی کننده برای مردم و یا کارمندان از زمره علل اصلی عدم مراجعه است. بامشاهده‌ی جدول شماره‌ی (۷):

۱- تفاوت فاحش بین زمان ورود تا جلسه رسیدگی در مواردی که شاکی و متهم از شهرستان می‌باشند، قابل توجه است. بهترین وضعیت در این دوره در مواردی است که شاکی و متهم هر دو در مرکز هستند، به عبارتی دسترسی ساده‌تر هیئت به اطلاعات و ...

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

۲- در مواردی که شاکی و متهم هر دو در مرکز هستند، صدور رای از جلسه رسیدگی با تاخیر بیشتری نسبت به سایر موارد مواجه است، این موضوع می‌تواند ناشی از تأثیر شرایط محیطی در صدور رأی ارزیابی شود.

۳- نقش مداخله‌ی نماینده‌ی موضوع ماده‌ی (۳۴) آیین‌نامه‌ی اجرایی قانون، در طولانی‌تر شدن فرآیند صدور تا ابلاغ رأی همانگونه که در قبل اشاره شد، در این جدول هم قابل مشاهده است.

٤- در مجموع نیز در مواردی که شاکی و متهم هر دو از شهرستان هستند به خاطر سختی دسترسی هیئت به اطلاعات و طرفین دعوا و... بیشترین زمان را به خود اختصاص داده‌اند. البته در مصادیقی هم که شاکی از مرکز و متهم از تهران هستند، فاصله زمانی نسبت به سایر موارد قابل توجه است که علت آن ناشی از برخی شرایط محیطی ازجمله شمول ارجاع به نماینده‌ی موضوع ماده‌ی (۳۴) در دوره‌ی زمانی طرح این دعوا است.

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

جدول ۷: برحسب محل شاکی– متهم از سال ۱۳۹۳ لغایت خردادماه ۱۳۹۸/ زمان میانگین به روز

محل اقامت شاکی- متهم	تعداد پرونده	درصد	زمان ورود تا جلسه رسیدگی	درصد در کل میانگین	زمان رسیدگی تا صدور رای	درصد در کل میانگین	زمان صدور رای تا ارسال به نماینده	درصد در کل میانگین	زمان ارسال به نماینده تا بازگشت	درصد در کل میانگین	زمان بازگشت از نماینده تا ارسال مجدد به وی	درصد در کل میانگین	زمان... تا ابلاغ: بازگشت از نماینده	درصد در کل میانگین	زمان بازگشت مجدد از نماینده	درصد در کل میانگین	از صدور رای بدون ارجاعات به نماینده	درصد در کل میانگین	از صدور رأی	درصد در کل میانگین	زمان ورود تا ابلاغ	درصد در کل میانگین	ملاحظه
شهرستان- شهرستان	۲۲	۵۰.۰۰	۸۶.۰۰	۵۷.۳۹	۳.۷۵	۳۵.۲۶	۱.۴۱	۱۵.۳۸	۲.۵۰	۱۱.۷۶	۰.۱۶	۱۰.۰۰	۰.۳۴	۱۰.۰۰	۰.۳۰	۱۰.۰۰	۳.۹۳	۱۲.۶۱	۵۴.۵۷	۸.۶۶	۱۹.۴۹	۹۳.۷۳	۴۸.۴۱	یک مورد بلاتکیف
مرکز- شهرستان	۶	۱۳.۶۴	۱۷.۴۱	۱۱.۶۲	۱.۷۰	۱۶.۰۳	۰.۶۶	۷.۲۰	۵.۵۹	۲۶.۳۱	۰.۴۸	۳۰.۰۰	۰.۷۳	۳۰.۰۰	۰.۸۹	۳۰.۰۰	۰.۸۹	۲۶.۸۹	۱۲.۳۰	۸.۶۴	۱۹.۴۴	۱۹.۵۹	۱۰.۱۲	
مرکز- مرکز	۸	۱۸.۱۸	۹.۸۲	۶.۵۵	۴.۰۷	۳۸.۲۵	۰.۰۰	۰.۰۰	۱.۹۸	۹.۳۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۴۱	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰	۱.۷۳	۱۵.۱۳	۲۳.۹۷	۴.۱۱	۹.۲۶	۱۷.۷۳	۹.۱۶	
مرکز - تهران	۸	۱۸.۱۸	۳۶.۶۱	۲۴.۴۴	۱.۱۱	۱۰.۴۷	۷.۰۹	۷۷.۴۲	۱۱.۱۸	۵۲.۶۲	۰.۹۵	۶۰.۰۰	۱.۲۳	۶۰.۰۰	۱.۷۷	۶۰.۰۰	۰.۶۶	۴۵.۳۸	۹.۱۵	۲۳.۰۲	۵۱.۸۲	۶۲.۵۷	۳۲.۳۲	۴مورد بلاتکلیف و یک مورد تجدیدنظر خواهی شده

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

بحث و نتیجه‌گیری

بدیهی است قوانین هرچند هم دقیق تدوین شده باشند، در هنگام اجرا نواقص آن‌ها مشخص و برای بر طرف شدن این نواقص، قوانین نیازمند بازنگری و اصلاح هستند. قانون رسیدگی به تخلفات اداری که در سال ۱۳۷۲ به تصویب رسیده نیز از این امر مستثنا نبوده و پس از گذشت بیش از بیست سال از اجرای آن و مشخص شدن نقاط ضعف و قوت نیازمند بازنگری و اصلاح می‌باشد. با این وضعیت کار رسیدگی به تخلفات اداری بسیار پیچیده و مشکل گردیده و برای سهولت امر رسیدگی به تخلفات اداری باید قوانین و مقررات مورد نیاز از جمله قانون نحوه رسیدگی (آیین دادرسی) به تخلفات اداری به خصوص باتوجه به ماهیت پرونده‌های این حوزه با رعایت کلیه جوانب دادرسی منصفانه از جمله ابزارهای دفاعی برابر؛ مورد تصویب قرار گیرد و در این راه می‌توان از تجربیات کشورهایی با نظام دادرسی پیشرفته بهره‌برداری کرد.

قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷ به طور کلی در مصادیق مختلف که در این پژوهش بیان شده به دلیل سکوت، اجمال و یا ابهام است؛ موجب تفاسیر مختلف، کُندی در تصمیم‌گیری‌ها، و امثالهم که در نهایت بستر لازم برای اطاله را فراهم می‌نماید. بدون شک «اصل حاکمیت قانون» ایجاب می‌نماید که «سیاست‌تقنینی» به طور روشن، جامع و مانع وضع شده تا سایر حوزه‌های اجرایی، قضایی و مدنی متکی بر آن و با پرهیز از اقدامات سلیقه‌ای و یا مداخله‌های افرادی ذی‌نفوذ در فرآیند دادرسی عملکرد داشته باشند وشرایط اطاله وخدشه بر دادرسی‌عادلانه از بین رفته ویا به‌حداقل برسد.

از دیگر موارد موثر در اطاله، ضرورت داشتن بار علمی و عملی لازم و کافی افراد ذی‌مدخل در رسیدگی و مواجهه با اقسام دعاوی و جرایم پیچیده روزمره است تا هنگام رسیدگی با تسلط کافی با صدور دستورات جامع و بهره‌مندی از امکانات موجود به پرونده‌ها رسیدگی کرده و در نتیجه از تراکم پرونده‌ها و اطاله جلوگیری شود. به علاوه با عنایت به اینکه اعضای هیأت‌ها معمولاً از بین مقامات یک دستگاه اداری جهت عضویت در هیأت‌ها انتخاب می‌شوند و در هنگام شروع به کار در هیأت‌ها با قوانین و مقررات اداری، علی‌الخصوص آیین‌دادرسی آشنایی ندارند، طولانی شدن رسیدگی به پرونده‌ها

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

امری بدیهی خواهد بود؛ پس ضروری است حداقل پس از صدور حکم انتصاب اعضای هیأت‌ها توسط وزیر و یا بالاترین مقام سازمان دولتی و نهادهای مشمول قانون، اعضای منصوب شده ملزم به طی یک دوره ویژه جهت آموزش تخلفات اداری و مراحل رسیدگی به آن شوند.

از دیگر ضرورت‌های جلوگیری از اطاله‌ی دادرسی و تسریع در کارها، بهره‌مندی هیات‌ها به سیستم‌های نرم افزاری و سخت افزاری مجهز است تا با سرعت و دقت بیشتری بتوانند به تخلفات رسیدگی نمایند. باید گفت که عدم حضور وکیل در روند دادرسی و یا شرط استفاده از نماینده با شرایط مشخص به ویژه مسلط به علم حقوق می‌تواند به دلیل جهل شاکی یا مشتکی‌عنه در هیات‌های رسیدگی به تخلفات اداری منجر به اطاله گردد، مشکلات قانونی و اجرایی سیستم اداری، چالش‌های قانون گذاری و مهمتر از همه عدم آگاهی و وقوف اصحاب دعوی به حقوق و امتیازات خود، عاملی مهم در جهت اطاله‌ی دادرسی می‌باشد. وکیل دادگستری با آگاهی از قوانین موجود از یک طرف و شناخت کافی نسبت به نقاط ضعف، نقایص و کمبودها و ابهاماتی که در سیستم اداری وجود دارد، تلاش خود را به سمت هدایت جریان رسیدگی، آگاه نمودن قاضی و موکل، طرح دعوی اعتراض در مهلت‌های مقرر قانونی و نظیر آن، معطوف می‌دارد. این امر علاوه بر جلوگیری از اطاله‌ی بیش از حد رسیدگی و تحمیل هزینه‌های مالی و انسانی فراوان بر دستگاه موجب جلوگیری از بلاتکلیفی و پایمال شدن حقوق اشخاص خواهد شد.

عوامل متعدد زیر در حوزه‌های مختلف و مترتب، در رسیدگی به تخلفات اداری- مراجع شبه‌قضایی موجب اطاله‌ی دادرسی می‌شوند؟:

۱- اشکال در سیاست تقنینی (قانونگذاری) از لحاظ شکلی و ماهوی به عنوان هسته اصلی سیاست‌گذاری جنایی به دلیل سکوت، ابهام، ناسازگاری با اصول دادرسی منصفانه از جمله اصل دسترسی آسان به محاکم، اصل تناظر، اصل استقلال و بی طرفی قاضی، نامشخص بودن مواعد مصرح قانونی، اصل قانونی بودن جرم و مجازات، سلسله مراتب قضایی، علنی‌بودن رسیدگی، بهره‌مندی از مشارکت وکیل و مشاورحقوقی در دفاع، و...

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

۲- فارغ از مشکلات قانونی مرتبط؛ عوامل ساختاری کمبود نیروی اداری، تخصص‌گرایی، ضعف در نظارت.

۳- عوامل آموزشی قبل، بعد و حین خدمت برای کارمندان و به خصوص اعضای هیئت و کادر دفتری.

۴- کاستی در استفاده از ابزارهای نوین برای تسهیل ارتباط با مراجع ذی‌ربط و مرتبط، اطلاع از آخرین تحولات موضوعی.

با عنایت به مراتب می‌توان پیشنهاد نمود:

۱- قانون‌گذار لازم است تا با اتخاذ یک سیاست مشخص تقنینی متکی بر اصول حقوقی اقدام به ایجاد تحول اساسی در قانون رسیدگی به تخلفات اداری در مصادیق مختلف از جمله موارد زیر متناظر با موضوع این پژوهش نماید:

۱-۱- سهولت دسترسی به محکمه؛

۱-۲- در فرآیند رسیدگی به خصوص زمانی که فرد شاکی از کارمند، از شهروندان باشد و یا شاکی مدیر دستگاه باشد، تنظیم سازوکار حقوقی برای «استقلال در رسیدگی» به عنوان یک اصل باید مورد توجه ویژه قانون‌گذار قرار گیرد، بدون شک؛ ترتیبات مندرج در مواد (۲)، (۳) و (۵) قانون رسیدگی به تخلفات اداری کفایت تحقق این مهم را ندارد و باید به طور اساسی مورد بازنگری و اصلاح قرار گیرد. پیش‌بینی تشکیل هیئت‌های تخلفات اداری و اعضای آن‌ها مستقل از دخالت مدیران دستگاهی و تحت یک نظام اداری مستقل تعیین صلاحیت، انتخاب و انتصاب، پرداخت دستمزد و... به موجب قانون لازم به نظر می‌رسد.

۱-۳- تبیین دقیق فرآیند دادرسی اداری مانند آیین‌دادرسی کیفری و مدنی، از مرحله طرح دعوی تا اجرای رأی و پیش‌بینی وظایف و اختیارات قانونی افراد ذی‌مدخل اعم از نیروی انسانی اداری و هیئت‌ها با در نظر گرفتن مواعد متناسب برای هر مورد از دیگر ضروریات اصلاح قانون به نظر می‌رسد.

۱-۴- ضرورت دارد در هر حال اشکالات وارده بر ماده‌ی (۶) قانون رسیدگی به تخلفات اداری از حیث شرایط اعضای هیئت بر طرف شود؛ از جمله اینکه دارا بودن

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

تحصـیلات حقوقی از شـروط اصـلی قرار گیرد، حداقل برای یک عضـو و برگزاری و رسمیت جلسه مشروط به حضور وی باشد.

۵-۱- بر اسـاس «اصـل عدم تبعیض نسـبت به طرفین دعوی» همانگونه که در قبل در زمینه‌ی «استقلال در رسیدگی» اشاره شده ضرورت دارد تا اصلاحات اساسی در دستور کار قانون‌گذار قرار گیرد؛ از جمله اینکه در ماده‌ی (۷) تدابیر لازم برای ممنوعیت شرکت اعضـاء در مواردی که به عنوان عضـو گروه تحقیق بوده یا به هر نحوی در مورد پرونده دخالت داشته است و یا اینکه عضو هیئت قبلاً با متهم دعوی اداری داشته و... در نظر گرفته شود.

۶-۱- در راستای «اصل قانونی بودن جرم و مجازات» ضرورت دارد تا قانون‌گذار در وضع تخلفات و تنبیهات به طور روشن و مشخص رفتار نماید تا از تفسیر موسع و تعبیر بردار ممانعت نماید که در نهایت موجب اعتراض‌های مکرر خواهد شد.

۷-۱- از دیگر مواردی که موجب مناقشـه و اعتراض و اطاله اسـت، کیفیت تعیین تنبیهات در قانون رسـیدگی به تخلفات اداری در ماده‌ی (۹) اسـت. که به نظر به نوعی برخلاف اصـل قانونی بودن مجازات‌ها نیز می‌باشـد. قانون‌گذار در ماده‌ی (۸) تخلفات را برشـمرده و در ماده‌ی (۹) تنبیهات را تعیین کرده اما اینکه برای یک تخلف اداری چه نوع مجازاتی پیش‌بینی شده را به سکوت گذارده است و رابطه مستقیم تخلف و اینکه مستحق چه نوع مجازات را بیان ننموده است.

۸-۱- علنی شـدن دادرسـی: اهمیت شـفافیت در امور و مورد نظارت عامه قرار گرفتن اقدامات از زمره ضمانت‌های مسلم برای سلامت جریان و جلوگیری از هر گونه تخطی از موازین به حدی اهمیت دارد که «علنی‌بودن» از زمره اصـول دادرسـی منصـفانه شـمرده می‌شود.

۹-۱- در نظر گرفتن حقوق کامل دفاعی و استفاده از وکیل و مشاور حقوقی یا دیگر کارشناسان؛ ضرورت استفاده از نهادهای مدنی به عنوان «سیاست‌مشارکتی» بخشی از «سیاست‌جنایی» است که حوزه‌ی «سیاست‌تقنینی» باید بستر لازم را برای آن ایجاد نماید.

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

۲- جلسات آموزشی اجباری قبل از تصدی به رسیدگی به تخلفات اداری برای اعضای هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر تشکیل شود و در صورت احراز توانایی و سواد علمی اشخاص پست مدنظر به آن‌ها تعلق گیرد.

۳- به نظر می‌رسد کارمندان آنچنان که باید و شاید با تخلفات اداری آشنا نیستند؛ لذا اگر پرسنل با حدود وظایف خود آشنا باشند و مواردی که شامل تخلف می‌گردد را به جد بدانند هم موجب کاهش بروز تخلفات می‌گردد و هم از حجم پرونده‌ها که خود شامل اطاله رسیدگی می‌شود می‌کاهد. بنابراین باید یک سیاستگذاری صحیح و هدف‌دار جهت آشناکردن کارمندان دولت به این مهم اختصاص یابد.

۴- همانطور که اشاره شد ادارات کارگزینی سیستم کارآمدی جهت اجرای احکام ندارند؛ بنابراین پیش‌بینی یک سیستم مناسب و درخور، جهت اجرای هرچه بهتر احکام از ضروریات می‌باشد.

۵- به نظر می‌رسد رسیدگی به تخلفات اداری هنوز با شیوه‌ها و روش‌های سنتی انجام می‌پذیرد. پس با توجه به پیشرفت سریع تکنولوژی و نظام‌های اطلاعاتی، ضروری است هیأت‌ها به نرم‌افزارهای پیشرفته مجهز شوند تا با دقت و سرعت بیشتری بتوانند به موارد ارجاع شده رسیدگی کنند. این مطلب هم دقت کار را بالا خواهد برد و هم از اطاله رسیدگی خواهد کاست.

۸- یکی از مواردی که موجب می‌شود اطاله‌ی رسیدگی کاهش یابد استفاده از تجربیات، اخبار، دستاوردهای اطلاعاتی و علمی و تجهیزات نوین و به روز می‌باشد؛ لذا باید تدابیری صورت گیرد تا اعضای هیأت‌ها از آخرین تحقیقات و تجربیات با خبر و از تجهیزات نوین بهره‌مند شوند تا از هرگونه خطا جلوگیری شود.

سال هجدهم، شماره ۷۳، پاییز ۱۴۰۳
Vol. 18, No. 73, Autumn 2024

منابع

ابراهیمی، فتاح (۱۳۹۳). *اصول دادرسی عادلانه در رسیدگی به تخلفات اداری*، تهران: نشر شهردانش.

اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر، ۱۹۴۸.

امورتدوین و تنقیح و انتشار قوانین و مقررات (۱۳۹۳). *مجموعه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران*، تهران: معاونت تدوین و تنقیح و انتشار قوانین و مقررات ریاست جمهوری.

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

امور تدوین و تنقیح و انتشـــار قوانین و مقررات (۱۳۹۸). *مجموعه تنقیحی قانون مبارزه با مواد مخدر و مقررات مربوط*، تهران: معاونت تدوین و تنقیح و انتشار قوانین و مقررات ریاست جمهوری.

آیین‌نامه‌ی اجرایی قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۳/۰۷/۲۷ هیأت وزیران.

آیین‌نامه‌ی اداری ستاد مبارزه با مواد مخدر- ۱۳۷۰/۰۵/۱۲.

درویشـی، بابک و محمدی، سـعید (۱۳۹۸). علل اطاله‌ی دادرسـی در هیأت‌رسـیدگی به تخلفات اداری کارمندان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، دانشکده حقوق.

صابر، محمود (۱۳۹۴). *آیین‌دادرسی دیوان کیفری بین‌المللی*، تهران: نشر دادگستر.

عمیدزنجانی، عباسعلی و موسی‌زاده، ابراهیم (۱۳۸۹). *نظارت بر اعمال حکومت و عدالت اداری*، تهران: دانشگاه تهران.

قانون اجازه الحاق دولت ایران به میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی مصوب۱۳۵۴/۲/۱۷.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.

قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷.

قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۶۷/۰۸/۰۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی.

کنوانسیون اروپایی حقوق بشر [حمایت از حقوق بشر و آزادیهای اساسی] تنظیم شده در سال ۱۹۵۰ و لازم الاجرا از ۱۹۵۳ با اصلاحیه‌های بعدی

محمدی، مختار (۱۳۹۱). *مجموعه کامل قوانین و مقررات محشـای رسـیدگی به تخلفات اداری*، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی ریاست جمهوری.

مصـوبات سـتاد مبارزه با مواد مخدر- جلسـه‌ی۵۶(ضـوابط اسـتخدامی و نظام پرداخت و دسـتورالعمل مربوط)-.

مصوبه‌ی جلسه ۸۲۸-۱۳۹۶/۰۷/۲۶ هیأت عالی نظارت رسیدگی به تخلفات اداری.

نظریه‌ی تفسیری شماره‌ی ۴۵۷۵-۱۳۷۲/۰۳/۰۳ شورای نگهبان.

نظریه‌ی تفسیری شماره‌ی ۵۳۱۸-۱۳۷۲/۰۷/۲۴ شورای نگهبان.

هداوند، مهدی و آقایی‌طوق، مسلم (۱۳۸۹). *دادگاه‌های اختصاصی در پرتو اصول و آیین‌های دادرسی منصفانه (حقوق ایران و مطالعه تطبیقی)*، تهران: نشرخرسندی.

سایر : اسناد و اطلاعات قابل دسترس از دبیرخانه‌ی ستاد مبارزه با مواد مخدر.

References

American Convention on Human Rights (http://www.oas.org/dil/treaties B-32American Convention on Human Rights.htm)

[Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205]

[DOI: 10.61186/etiadpajohi.18.73.205] [Downloaded from etiadpajohi.ir on 2026-11-25]